

Reflexió prèvia a dur a terme un procés participatiu

Reflexió general i flux de passos per dur a terme un procés participatiu

Enllaç o URL si es pot consultar per internet

Barcelona, 2021

© Generalitat de Catalunya

Departament d'Acció Exterior i Govern Obert

Direcció General de Participació Ciutadana

Processos Electorals i Qualitat Democràtica

Contingut

1. Mesures preliminars	4
2. El marc de referència: objectius, eixos i límits del debat.....	5
3. El mapa d'actors	7
4. El grup motor i el disseny dels canals de participació	8
5. Les fases del procés participatiu.....	9

1. Mesures preliminars

Al voltant dels assumptes públics sol existir molta informació –amb diferents orígens i interessos– sobre les motivacions rere una política pública, amb debats als mitjans i a les xarxes socials. És essencial, abans de començar cap procés participatiu, garantir que la ciutadania té informació objectiva i de qualitat sobre la qüestió. Cal, doncs, establir una estratègia de comunicació del departament amb els objectius següents:

- **Explicar** els motius polítics i fonaments legals de la iniciativa, aclarint les diferents qüestions que s'han suscitat al voltant de l'elaboració d'una proposta, si n'hi ha, o de la iniciativa pública en general.
- **Coordinar** les informacions que dona el Departament al voltant de la política pública a dur a terme, així com del procés participatiu, per donar al procés credibilitat i legitimitat.
- **Reconduir** els diferents canals d'interlocució amb la ciutadania (consultes prèvies, meses de negociació, debats oberts) cap al portal participa.gencat.cat i explicar com es tractaran les aportacions rebudes a través d'aquests canals i quina relació tindran amb les que es generin en el marc del procés participatiu.
- **Informar** sobre els objectius del procés participatiu i els compromisos de la Generalitat respecte dels resultats que s'obtinguin del procés participatiu.

Per tant, abans de començar, proposem:

- Preparar el relat sobre l'estat de l'elaboració o de plantejament de la política pública, explicant quines passes s'han realitzat fins al moment present, quines converses hi ha hagut, i quines propostes s'han pogut anar recollint pels diversos canals.
- Revisar les aportacions fetes durant aquest període previ al procés participatiu i contrastar-les amb l'esborrany de la política, si n'hi ha.

Aquesta informació, que s'haurà de traslladar a la ciutadania en els formats que des de l'estratègia de comunicació es considerin més adients, servirà com a diagnòstic per acabar de definir el procés participatiu, serà la base sobre la qual reconduir el projecte, i constituirà els antecedents en el marc de referència del procés participatiu.

A partir d'aquí es proposa fixar un termini per anunciar l'obertura d'un nou procés a través del [portal participa.gencat.cat](http://participa.gencat.cat).

2. El marc de referència: objectius, eixos i límits del debat

Paral·lelament, es definiran les regles del debat, que són els objectius que volem aconseguir, els temes del debat -el contingut- i els límits del debat.

Cal exposar clarament els **objectius del procés** participatiu, formular-ho en clau de «per a què ho fem» ajuda que la ciutadania pugui implicar-s'hi. A continuació apuntem alguns objectius tipus adaptats al cas que ens ocupa amb la finalitat d'orientar la redacció dels objectius reals:

- Tenir un debat plural en què es contrastin les diferents visions al voltant de la política pública sotmesa a consulta. Realitzar una diagnosi conjunta.
- Definir les característiques que hauria de tenir aquesta política pública. En aquest sentit, el debat no es limitarà a una proposta en concret, sinó a uns estàndards que aquesta hauria de complir, alguns dels quals poden requerir mesures normatives, mentre que d'altres poden concretar-se en actuacions polítiques de diversos tipus.
- Proposar mesures per implantar aquesta política pública, compatibles amb la normativa vigent o que requereixin desplegament normatiu o reglamentari.
- Proposar mesures per implantar aquesta política pública que estiguin dins els límits del debat per posar-les eventualment en pràctica en altres eines per implementar polítiques públiques (plans, manuals, pressupost...).

També caldrà definir el contingut, els **eixos del debat**. Separar el debat en eixos ajuda a endreçar-lo, a centrar les propostes en qüestions concretes i a fer aportacions constructives i de valor que es puguin comprendre fàcilment. Alguns eixos del debat poden ser, a més dels específics de la política pública a debatre, els següents:

- Eixos segons actors
- Model de governança
- Model d'implantació
- Model d'avaluació i seguiment

La idea de separar els eixos del debat és **no barrejar debats** i qüestions que poden parlar-se de forma independent, ja que tractar-los conjuntament pot contaminar el debat i fer-lo improductiu.

Caldrà detallar **els límits del debat**. Aquests sovint estan relacionats amb els eixos, tot i que no necessàriament. D'aquest possibles límits del debat en podem identificar tres de molt clars:

- Límits legals: el marc normatiu i regulatori que obligatòriament cal complir i que no pot ser objecte de canvi en aquest projecte.
- Límits tècnics: aquells que venen determinats pels recursos disponibles, bé siguin de temps, econòmics, de possibilitat real d'implantació, etc.
- Límits polítics: és legítim que el departament marqui un límit en aquelles polítiques que puguin entrar en contradicció amb d'altres que ja s'estiguin duent a terme o que es tingui pensat de desenvolupar.

Tots aquests límits s'hauran d'establir explícitament, explicar si tenen base legal, pressupostària o política, i evidenciar-los amb extractes de la normativa i estudis de cost, si és possible.

3. El mapa d'actors

Tot i que el procés participatiu serà obert a tota la ciutadania, s'elaborarà un mapa d'actors que inclourà els agents que potencialment hi tenen algun interès o posicionament estratègic sobre la temàtica objectiu de la política pública.

Caldrà no només detectar els perfils, sinó disposar d'una base de dades de contactes on aquests estiguin identificats per poder-los convocar al procés.

Pot ser recomanable definir abans del procés de participació, en consens amb els principals agents, quines són les postures respecte dels diferents eixos llistats anteriorment. Això facilitaria que persones no molt familiaritzades amb el tema, però que d'alguna manera hi tenen una relació, hi puguin participar i fer-se una opinió mínimament informada.

També permetria veure si hi ha hagut canvis després del procés participatiu respecte de les postures inicials, ja que entre els objectius d'un procés participatiu, entre d'altres, sempre hi ha l'objectiu que posicions inicialment antagòniques puguin comprendre la legitimitat també de les posicions contràries.

És recomanable identificar també espais informals i actors no institucionals que puguin estar interessats en el debat però que, per diversos motius, no acostumen a participar en espais formals de deliberació. En cas que n'hi hagi, convé tenir una estratègia tant d'informació com d'escolta activa en aquests espais.

4. El grup motor i el disseny dels canals de participació

Un cop elaborat el marc de referència, es pot valorar la constitució d'un grup motor format per membres dels diferents col·lectius detectats i per la Generalitat (departament promotor i la unitat competent en matèria de participació ciutadana, si escau).

Les principals funcions del grup motor són, entre d'altres:

- Validar el marc de referència.
- Codissenyar el procés participatiu.
- Contribuir a la detecció d'agents que no hagin estat identificats en el mapa d'actors.
- Difondre el procés participatiu.
- Avaluar-ne l'execució i els resultats.

A partir d'aquí, es dissenyaran la metodologia i els canals de participació, que en cada cas seran els més adients per assolir els diferents objectius i que s'hauran d'adaptar a la idiosincràsia dels col·lectius que es vol convocar a participar.

És important recalcar que si un procés participatiu no és un procés de negociació, el grup motor no substitueix, tampoc, cap mesa de negociació que pugui existir entre l'Administració i altres actors. Les funcions del grup motor es limiten, estrictament, al funcionament del procés de participació, i no inclouen determinar el contingut de la política pública objecte de debat.

A priori, per als canals de participació podem pensar en una combinació de [sessions deliberatives dinamitzades](#) per temes o objectius, [debats autogestionats](#) que puguin fer els centres educatius, les entitats o col·lectius que ho vulguin, i [participació en línia](#) a través del portal participa.gencat.cat.

En alguns projectes específics també es podria valorar l'opció de fer grups de ciutadans, escollits per sorteig o en funció de variables sociodemogràfiques, per comprovar si els resultats dels debats amb el sector s'allunyen més o menys de les percepcions de la ciutadania en general. Aquests grups de ciutadans, generalment coneguts com a minipúblics¹, permeten acarar la visió més institucionalitzada dels representants dels diversos grups d'actors amb la de ciutadans anònims de cara a contrastar-ne la fortalesa dels arguments, així com desproveir-los d'una possible agenda política no estrictament relacionada amb el tema de deliberació.

En qualsevol cas, el disseny dels canals es farà posteriorment a la definició del marc de referència que determina l'objectiu i el contingut del procés participatiu.

¹ Escobar-Rodríguez, O. & Elstub, S. (2017). *Forms of Mini-publics: An introduction to deliberative innovations in democratic practice*. Research and Development Note, 8 May 2017. Sydney: newDemocracy. Descarregat de: https://www.newdemocracy.com.au/docs/researchnotes/2017_May/nDF_RN_20170508_FormsOfMiniPublics.pdf

5. Les fases del procés participatiu

